

ת"פ 19937/01/13 - אבנר אלוק נגד מדינת ישראל

בית משפט השלום בראשון לציון

12 מרץ 2014

ת"פ 19937-01-13 מדינת ישראל נ' אלוק

בפני כב' סגן הנשיאה, השופט אברהם הימן
אבנר אלוק

נגד

מדינת ישראל

החלטה

מצויה לפני בקשה לביטול כתב האישום מחמת טענה להגנה מן הצדק לפי סעיף 149(10) לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב-1982 (להלן - "החוק"), המבוססת על טענה לשיהוי בהגשת כתב האישום.

הרקע לדיון - כתב האישום

ביום 30/12/12 הוגש כנגד הנאשם כתב אישום המייחס לו עבירה של שיבוש מהלכי משפט לפי סעיף 244 לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

על פי עובדות כתב האישום, הנאשם הינו בעלים של חברת מגן טכנולוגיות בע"מ (להלן - "חברת מגן").

בסמוך לחודש פברואר 2006, ובעקבות שריפה, הועברו משרדי חברת ציץ אחזקות בע"מ, אשר הוקמה בשנת 2005 ואשר בעליה הם איציק וניר צ'יצ'יאן (להלן - "חברת ציץ"), למשרדי חברת מגן במושב טירת יהודה.

במהלך שנת 2006, שימש הנאשם שותף פעיל בחברת ציץ, הזרים לחברה זו כספים וניהל בפועל את כספיה. כמו כן, סיפק הנאשם לחברת ציץ שירותי משרד והנהלת חשבונות.

בתאריך 9/3/08 זומן הנאשם לחקירה ביחידה הכלכלית במשטרת ישראל בלוד ונשאל ביחס לפעילות עסקית עם חברת "א.ר.מ.ס". בסיום החקירה פנה הנאשם אל מזכירתו, מירב רוזנפלד (להלן - "המזכירה") וביקש ממנה כי תתקשר לניר מחברת ציץ ותאמר לו כי אם יתקשרו אליהם מחקירות המשטרה או ממס הכנסה, שיגידו כי חברת "א.ר.מ.ס" ביצעה עבורם עבודות באבטחת כבישים (להלן - "ההודעה").

בנוסף, על פי הנתען, הורה הנאשם למזכירה לקחת מהמשרד אל ביתה את כל ספרי הנהלת החשבונות של חברת ציץ וכן את כל הגיבויים של הנהלת החשבונות של חברת מגן.

עוד נטען, כי בעקבות האמור לעיל, התקשרה המזכירה אל ניר, בשעה 22:28, ומסרה לו את ההודעה. ניר העביר את הטלפון לאביו איציק, והמזכירה חזרה גם באוזניו על ההודעה.

על יסוד המעשים המתוארים, נטען כי הנאשם שיבש מהלכי משפט.

טיעוני הנאשם

טענתו העיקרית של הנאשם היא כי כתב האישום הוגש בשיהוי, על סף תום תקופת ההתיישנות, בניגוד לעקרונות של צדק והגינות משפטית ועל כן מצדיק את ביטול כתב האישום.

בבקשתו טוען כי השיהוי, הן לעצמו, והן משום השלכותיו על יכולתו להתגונן כראוי, על התנהלות המאשימה, על האינטרס הציבורי ועוד, הוא שיהוי מהותי שאינו ניתן לתיקון באמצעים אחרים, אלא בביטול כתב האישום.

להלן עיקרי טענות הנאשם:

א. כתב האישום הוגש בשיהוי קיצוני ובלתי סביר, בחלוף 58 חודשים מיום ביצוע העבירה לכאורה, כחודשיים קודם שהתיישנה העבירה, וללא כל הסבר והצדק סביר. לטענת הנאשם, נחקר ביום 10/3/08 וביום 11/3/08, כאשר ממועד אחרון זה לא נתבצעה כל פעולת חקירה נוספת.

על כן טוען הוא, כי ההכרח בניהול הגנתו במשפט, כ-6 שנים, ממועד ביצוע העבירה לכאורה, הנסמכת על שיחת טלפון אחת שקיים, על פי הנתען עם מזכירתו, גורם לו נזק ראייתי רב הפוגע באופן מהותי ביכולתו להתגונן כראוי. לטענתו, חלוף הזמן פוגע בזיכרונם של העדים, וביכולתם למסור עדות מדוייקת ומפורטת. הנאשם הפנה לפסיקה, וטוען על פיה, כי יש לראות מקרה זה כמקרה חריג של שיהוי בהגשת כתב אישום, וכי יש להתחשב בנסיבות העניין, בהן מדובר בעבירה אחת מסוג עוון שאינה חמורה (להבדיל מעבירות חמורות, מורכבות ומרובות מעורבים), אשר חומר החקירה לגביה נאסף וגובש כיומיים לאחר מועד ביצועה הנתען, והיקפו קטן.

ב. הנאשם טוען, כי בנסיבות בהן הוגש כתב האישום בשיהוי קיצוני, כאשר מדובר בעבירה אחת בלבד אשר בוצעה לכאורה באירוע נקודתי ביום 9/3/08, וכאשר היקפו של חומר הראיות קטן וכולל 8 הודעות ושני מזכרים בלבד, יש לקבוע כי המאשימה התרשלה באופן בלתי סביר המצדיק את ביטולו של כתב האישום. לטענתו, התנהלות המאשימה חורגת מהנחיות היועץ המשפטי לממשלה מס' 4.1202 משנת 2010. לפיכך, החלטתה להגיש את כתב האישום באיחור רב מבלי שמתקיימים שיקולים מיוחדים המצדיקים זאת, ומבלי שקיבלה אישור גורם מוסמך להגשה מאוחרת, נגועה ברשלנות, ואף מטעם זה דין כתב האישום להתבטל.

ג. הנאשם טוען כי שיקולים זרים נמצאים ביסוד החלטת המאשימה להגיש נגדו את כתב האישום כעת ובשיהוי ניכר. לטענתו, העבירה המיוחסת לו נולדה במהלך עימות שנערך לו עם העד צ'יצ'יאן ביום 10/3/08, והיא עבירה יחידה בכתב האישום, לאחר שנחשד בעבירות של גניבה, זיוף, קבלת דבר במרמה, שיבוש והדחת עדים.

ד. הנאשם טוען עוד כי עיון בחומר החקירה מגלה, כיום, מחדלי חקירה רבים, לפי שחלק מהגורמים

הרלבנטיים והקריטיים לאישום לא נחקרו.

ה. כמו-כן טוען הנאשם, כי אין עניין ציבורי בהגשת כתב האישום נגדו, בשיהוי ניכר, ומקום בו הוא נעדר עבר פלילי, מקיים אורח חיים נורמטיבי ומפרנס את משפחתו הכוללת 3 ילדים קטינים בכבוד. לטענתו, גזר הדין יטיל עליו, לכל היותר, עונש של מאסר על תנאי. על כן טוען הוא כי בהתחשב בנסיבות העניין, ובכלל זה העומס המוטל על בית המשפט, התועלת החברתית נסוגה מפני הנזק בהגשת כתב האישום.

טיעוני המאשימה

בתגובתה (ובהבהרה לתגובה) אין המאשימה חולקת על משך התקופה שחלפה ממועד ביצוע פעולת החקירה האחרונה ועד למועד בו הוגש כתב האישום. אולם, לטענתה, אין מדובר בשיהוי בלתי סביר לפי שכתב האישום הוגש קודם שחלפו חמש שנים ובמסגרת תקופת ההתיישנות הקבועה בסעיף 9(א)(3) לחוק. המאשימה טענה כי בנסיבות אלה לא נזקקה לאישור היועץ המשפטי לממשלה כפי שטוען הנאשם. על כן, לשיטתה, יש לדחות את בקשת הנאשם לביטול כתב האישום מחמת טענה לשיהוי בהגשתו.

דיון והכרעה

עניינה של טענת הגנה מן הצדק היא בסמכותו של בית המשפט לבטל כתב אישום אם הגשתו או בירורו עומדים בניגוד לעקרונות של צדק והגינות משפטית.

על פי עקרון זה, על בית המשפט לבחון האם נוצרו נסיבות, בין כאלה הקשורות בהתנהלות הרשות ובין אחרות, המחייבות המסקנה כי במקרה שלפניו לא ניתן להבטיח לנאשם קיום משפט הוגן או אם אפילו ניתן להבטיח זאת עדיין מתחייבת מסקנה כי ניהול הליך פלילי נגד הנאשם יפגע באופן ממשי בתחושת הצדק וההגינות (ראו ע"פ 5672/05 **טגר נ' מדינת ישראל** (ניתן ביום 21/10/07)).

מכל מקום **"רק במצבים שבהם נוצרה פגיעה חמורה וקיצונית, יעתר בית המשפט ויבטל את כתב האישום. ביטול כתב האישום לא יעשה מקום שבו ניתן לרפא את הפגמים באמצעים מתונים ומידתיים יותר"** (ראו ע"פ 2375/12 **מזרחי נ' מדינת ישראל** (ניתן ביום 16/5/13)), וכן ראו ע"פ 25429-01-10 **מדינת ישראל נ' מוסטפא** (ניתן ביום 13/5/10).

עת מועלית טענת הגנה מן הצדק יש לבחון, אפוא, המקרה בנסיבותיו ולפי מבחן משולש שנקבע להלכה בע"פ 4855/02 **מדינת ישראל נ' בורוביץ** (ניתן ביום 31/3/05).

"לפי מבחן זה יש לבחון בשלב הראשון מהם הפגמים שנתגלו בהליך המשפטי שננקט כנגד הנאשם ומהי עוצמתם; בשלב השני יש לקבוע האם ניתן לקיים את ההליך הפלילי, בצורה הוגנת וצודקת, חרף הפגמים שנתגלו בו. בשלב זה על בית המשפט לאזן בין האינטרסים הרלוונטיים השונים תוך התחשבות בנסיבות כל מקרה ומקרה והתייחסות, בין היתר, לחומרת העבירה המיוחסת לנאשם, למידת הפגיעה ביכולתו להתגונן

כראוי ולמידת אשמתה של הרשות. בשלב השלישי על בית המשפט לבדוק, במידה והשתכנע כי ההליך אכן נוהל באופן אשר נוגד את עקרונות הצדק וההגינות, האם ניתן לנקוט באמצעים מתונים יותר מאשר ביטול כתב-האישום על-מנת לרפא את הפגמים" (ההדגשות אינן במקור), (ראו ע"פ 7014/06 מדינת ישראל ואח' נ' אהרון לימור (ניתן ביום 4/9/07).

בענייננו, אין חולק כי חקירת הנאשם נסתיימה ביום 11/3/08, וכי מאז ועד למועד בו הוגש כתב האישום, ביום 30/12/12, חלפו למעלה מארבע וחצי שנים, תוך שבמהלך תקופה זו לא בוצעו כל פעולות חקירה נוספות.

שיהוי של למעלה מארבע שנים בהגשת כתב אישום, הוא שיהוי רב, היוצר תחושה לא נוחה (ולו בלשון המעטה), ואין להקל ראש במידת עינוי הדין שנגרם לחשוד הממתין להחלטת הרשות בעניינו.

מנגד, המאשימה, בתגובתה, לא סיפקה הסבר לשיהוי בהגשת כתב האישום, ואין מדובר בעבירה מורכבת אשר חקירתה התארכה מטעמים ענייניים והכרחיים.

עם זאת, בהינתן כי כתב האישום הוגש במסגרת תקופת ההתיישנות הסטטוטורית, סבור אני כי אין בשיהוי הנתון להוות פגיעה ממשית בתחושת הצדק וההגינות ולהצדיק את ביטול האישום.

תקופת ההתיישנות שקבע המחוקק מגדירה, למעשה, לנאשם, את גבולות הסיכון להגשת כתב אישום נגדו. לפיכך, ובנסיבות המקרה דנן בהן הוגש כתב האישום במסגרת גבולות אלה, יש להניח, בהעדר טענה להבטחה אחרת, כי הנאשם היה מודע במהלך תקופה זו לסיכון שבהגשת כתב אישום נגדו, בייחוד נוכח העובדה כי אף נהלו נגדו הליכים בגין עבירות כלכליות. כאן המקום להדגיש כי אין בדברים אלה, כדי לקבוע מסמרות כעובדות אלא הנחה סבירה בלבד, שיש כי תיסתר במהלך המשפט גופו.

עדיין יש לבחון האם השיהוי מצדיק את ביטול כתב האישום, בשלב מקדמי זה, לפי שיש בו לפגוע פגיעה ממשית ובלתי הפיכה ביכולתו של הנאשם לנהל הגנתו.

הנאשם טען, אמנם, כי השיהוי פוגע בזכותו להתגונן כראוי, אולם טענתו כללית לפי שלא פירט אילו עדים או ראיות מנוע הוא מלהביא היום, ולא הוכיח, למעשה, נזק ראייתי ממשי.

באשר לטענת הנאשם בדבר פגיעה אפשרית בזיכרונו של העדים משום חלוף הזמן מאז מועד האירוע נשוא כתב האישום, הרי שזו הנחה מוקדמת וכללית, שאין בה להצדיק ביטול של כתב האישום בעת הזו.

בשלב מקדמי זה, חומר הראיות שבידי המאשימה אינו מצוי בפני בית המשפט, ואין כל אפשרות לדעת על שום אלו ראיות מבסס הוא לכאורה סיכוי סביר להרשעה, ובוודאי שלא ניתן להעריך משקלן. על כן, ולו מטעם זה כשלעצמו אינו מוצא כל ממש בטענת הנאשם בעניין השפעת השיהוי על איכותן של עדויות.

מכל מקום ואף אם נניח כי ראיות המאשימה הן עדויות הרי שאף כך לא נמצא טעם בטענת הנאשם.

אכן ומטבע הדברים, אפשר וחלוף הזמן יקהה את זיכרונם של העדים, ובכך יקשה על בירור האישום. עם זאת, ברור כי ככל שיעלו קשיי זיכרון של העדים יינתן לכך משקל בשלב ההערכה הכוללת של הראיות. על כן, ובמידה ולא יצלח בידי המאשימה להוכיח את אשמת הנאשם מעבר לספק סביר, על בסיס העדויות שבידה, אפשר ויפעל הספק לטובת הנאשם, ולא ניתן לומר כי פגמים בזיכרונם של העדים יהוו, דווקא, חיסרון להגנתו.

כך הוא אף באשר לטענת הנאשם למחדלי חקירה, אשר מלבד שלא ניתן לה כל פירוט, יש להניח כי אם יתברר שאין בידי המאשימה ראיות מספיקות להוכחת האשמה מאחר שלא מיצתה את פעולות החקירה האפשריות, שוב עשוי לקום, בשל כך, ספק שיעמוד לטובת הנאשם.

על כן, סברתי כי לא ניתן להידרש בכובד ראש לטענה לשיהוי בשל נזק ראייתי, לפי שלא הוכח כי יש בו להצדיק את ביטולו של כתב האישום משום פגיעה ממשית וחמורה בזכות הנאשם לנהל הגנתו.

קיומו של שיהוי כשלעצמו, אינו השיקול היחיד ויש עדיין לבחון, מן העבר השני, ובזיקה לנסיבות המקרה, שיקולים רלבנטיים נוספים, לרבות טיב העבירה, חומרתה, והאינטרס הציבורי בהעמדה לדין בגינה.

בענייננו, העבירה המיוחסת לנאשם הינה עבירה מסוג עוון, ואין לומר כי זו אינה עבירה חמורה. כתב האישום הוגש במסגרת תקופת ההתיישנות הקבועה בדין, תוך שמתקיים אינטרס הציבורי בניהול הליך משפטי לשם הגנה על ערכי משפט, בכפוף לשמירה על זכויות הנאשם להליך פלילי הוגן. עולה אפוא כי אף בבחינת איזון האינטרסים, מתחזקת המסקנה כי אין הכף נוטה לביטול כתב האישום, בשלב זה, שכן האינטרס הציבורי גובר על אינטרס הנאשם לרקע טענת שיהוי, ולטובת ניהול ההליך המשפטי בעניינו.

סבור אני, עוד, כי בהתחשב בנסיבות העניין, אין התרופה לחלוף הזמן בשלב מקדמי זה של ההליך ובביטול כתב האישום, אלא וככל שתבוסס הרשעה מעבר לספק סביר ניתן יהיה, כמובן, לשקול השיהוי בדרך של התחשבות בגזר הדין.

הנאשם הוסיף וטען כי השיהוי מלמד על התנהלות נפסדת מצד המאשימה המתבטאת ברשלנות ובשיקולים זרים בהחלטתה להעמידו לדין, וכי אף מטעם זה דין כתב האישום להתבטל. לטענות אלה, מלבד הישענותן על טענה לשיהוי, אשר כשלעצמה אינה מצדיקה את ביטול כתב האישום בשלב זה, לא הונח בסיס מספק ומשכנע, ודין להידחות.

באשר לטענת הנאשם כי נסיבותיו האישיות, העדר הרשעות בעברו יחד עם השיהוי בהגשת כתב האישום, מסירים כל עניין ציבורי בהעמדתו לדין, אין בה, כשלעצמה, להוות טענה להגנה מן הצדק ולביטול כתב האישום, ומקומה הרלבנטי הוא בשלב מאוחר יותר של המשפט.

בשולי החלטה זו מצאתי להעיר הערה באשר להעלאת טענות מקדמיות על בסיס "ההגנה מן הצדק". אכן, המחוקק מצא לקבוע הדוקטרינה שהייתה עובר לחקיקת סעיף 149(10) לחוק, פרי הלכה פסיקתית, כ"טענה מקדמית". התוצאה לתיקון זה בחוק היא, בעיקר, בשתיים: ריבוי טענות הנסמכות על הסעיף, שלא לצורך יש לומר, ותוצאה שנייה, שטענה זו בדרך כלל, מחייבת בירור עובדתי ולא מקומה כטענה מקדמית המבוססת על האמור בכתב האישום בלבד. משום כך, התפתחה תופעה תמוהה שבאופן שגרתי, ככל שנאשם סבור באופן סובייקטיבי כי לא היה ראוי לפתוח נגדו בהליכים משפטיים, מוצא באמצעות סניגור לטעון טענה זו כטענה מקדמית. חבל שכך הוא המצב. אני סבור שככל שהטענה מצריכה בירור עובדתי, ראוי להם לסניגורים, יודעי חוק ודין, לטעון הטענה בשלב המשפטי הנכון ולא בשלב של תחילת המשפט.

עוד יוער, כי ראוי שהמאשימה תציב לנגד עיניה מטרה לצמצם ככל הניתן את התקופה ממועד סיום פעולות החקירה עד למועד הגשת כתב אישום, ולהימנע מ"ניצול" תקופת ההתיישנות. למותר לציין, כי התנהלות כאמור תבטיח יעילות בעשיית המשפט ובכך יוגשם האינטרס הציבורי באכיפת החוק הפלילי.

סוף דבר, ומבלי לקבוע מסמרות, לא מצאתי, לעת הזו, להורות על ביטול כתב האישום מכוחן של טענות הנאשם להגנה מן הצדק. על כן, איני מקבל את הבקשה בטענות המקדמיות.

אין בכך למנוע מהנאשם להעלות טענותיו להגנה מן הצדק בסיכומיו, לאחר שיתבררו העובדות והראיות במשפט לגופו.

הצדדים יתייצבו להקראה במועד הקבוע.

באשר לבקשה לאחד הדיון בתיק זה עם הדיון בתיק נוסף המתנהל נגד הנאשם בגין עבירות מס בבית משפט השלום ברחובות, ישקול ב"כ הנאשם עמדתו לנוכח תגובת המאשימה.

ההחלטה תישלח לב"כ הצדדים.

ניתנה היום, י' אדר ב תשע"ד, 12 מרץ 2014, בהעדר הצדדים.